

ОЛЕГ СЕНЦОВ
КУПІТЬ
КНИГУ —
ВОНА СМІШНА

НЕНАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ РОМАН
З ЕЛЕМЕНТАМИ ГУМОРУ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2016

Розділ перший

Ніч в Африці настає дуже швидко. От і сьогодні сонце з усього маху звалилося за горизонт, так що аж потемніло в очах і по небу розсипалися дрібні зірки. Темнота почала остуджувати піт, той у свою чергу — тіло, тілу стало добре і, на знак вдячності, воно почало смердіти. Особливо чутливі натури в такі моменти можуть почати відчувати не тільки запахи сусідів, а й свої власні. Від мене, кажуть, пахло як від скунса і його шкарпеток, те ж саме я міг сказати і про своїх сусідів.

Нас було троє, три скунси: Джиммі, Біллі і Джеббс. Джиммі, мій найкращий друг і єдина порядна людина у найближчому майбутньому і пригадуваному минулому, очкарик-інтелігент із душею теляти й темпераментом телеграфного стовпа, до якого це теля прив'язане. Біллі — це я, ваш покірний слуга, третій життям суб'єкт, стріляний горобець і так далі, але все ж таки не достатньо проникливий, аби не злигатись із Джеббсом. Джеббс — це людина без імені. Відверто кажучи, мені іноді здається, що це навіть і не прізвище, це майбутній науковий термін, що означає психічне відхилення у людей із розряду тих, які розумово вперед пішли. Я гадаю, що незабаром слово «Джеббс» перестане асоціюватися з конкретною людиною й увійде в історію як назва хвороби або манії, як, наприклад: хвороба Боткіна чи Паркінсона, ну, в крайньому разі, в джеббсах, як у вольтах струм, будуть вимірювати маразм.

Так от Джеббс, цей покидьок-ілюзіоніст, із задатками харизми та даром переконання неповноцінних особистостей, морем ідей і безмежною вірою в їх досконалість, затягнув нас у цю діру, в якій, у

зв'язку із заходом сонця ми перестали потіти й почали смердіти, а незабаром почнемо і мерзнути. Ні, не можу сказати, що поїхати в Африку — це була сильно погана ідея, на думку Джеббса, у нього взагалі не буває поганих ідей, буває тільки неправильне їх утілення в життя не здатними ні на що підлеглими — це він нас із Джимом має на увазі. Підлеглі, васали, падавани, я б запропонував йому називати нас рабами, позаяк уже ми на Чорному континенті. Вирушити сюди шукати стародавні міста — це було навіть якось науково-популярним, корисним для всієї цивілізації, чи що... Хоча попередня агонія розуму Джеббса була не менш привабливою — постачання айсбергів вдячним жителям Сахари! Га, який розмах? Взявши в Брістолі показатися на дві години маленьку риболовецьку шхуну, ми рвонули на ній до північних широт. Зізнатися, мені це спочатку навіть сподобалося, бо тримісячне тягання мішків у порту і мені, і моїй спині вже вкрай набридло, і я з радістю погодився на невелику морську прогулянку. Джим, як завжди, був зі мною, тому що йому було, за великим рахунком, однаково, чим займатися. Джеббс до цього мішки природно не тягав, він тягав припаси, мазут і взагалі все, що погано лежить, і нам із Джимом постійно доводилося за нього платити своїми боками. Але зате тепер ми вийшли в море з повним набором усіх необхідних у далекому плаванні речей, а саме: шезлонгами для дітей не старших восьми років, ключками для гольфу, мексиканськими сомбреро різних розмірів, моделей і забарвлень, — а також шкурки тушканчиків, які потребують додаткового просушування та чищення, що сигналізують постійно про це жахливим запахом із трюму. А головне, у нас була гарпунна гармата і лебідка, коротше, все необхідне для тривалої подорожі та дружного лову табунів айсбергів. Не знаю, де і який прилад вдалося поцупити Джеббсу, але тільки вночі береговою охороною ми були розпізнані як ракетний крейсер «Хорнет», що прямує в Атлантику в дуже важливі справі. Коли б невдаха, що володів до цього балією під назвою «Полярна Сирена», на якій ми тепер розтинали темні жовтневі хвилі, міг знати про те, що його посудину назвуть крейсером, то, можливо, його горе від втрати своєї улюблениці хоч трохи, але зменшилося б у розмірах.

Море... Не те щоб я не любив море, скоріше за все море не дуже любило мене. Не знаю навіть за що. Може, за те, що я в дитинстві часто мочився в річку чи надував через трубочку жаб до ляску, але

за щось явно водна стихія мене не злюбила, наславши на мене вічну хворобу адмірала Нельсона. Через тиждень бовтанки я вже знав усе про вміст мого шлунка, моє обличчя остаточно набуло кольору морської хвилі та, врешті-решт, ми з навколишньою дійсністю позбулись одне одного.

Так що мої пізнання про природу айсбергів і маршрути їх проходження обмежувалися тільки інформацією, отриманою в процесі перегляду фільму «Титанік», але й вони були ввібрані недостатньо глибоко, оскільки цицьки Кейт Вінслет цікавили мене сильніше природно-техногенної катастрофи, що відбувалася на екрані, тому я був не готовий побачити айсберг так близько і так одразу. Мій мозочок сховався у шлунок, а потім вони обидва зачалися десь у районі куприка, коли я вийшов уранці на палубу і побачив його, що плив на нас, ну або нас, що пливли на нього, я точно не пам'ятаю, коротше, я закричав! Добре, що надворі був день, тьху, тобто за бортом або, де там у моряків день, вони взагалі все в склянках якихось міряють. Коротше, добре, що було світло, і ми це одоробло побачили відразу і вчасно відвернули, а то свистати нам у крижаній воді у свистки з синіми мордами до останнього, найкоротшого заходу сонця в нашому молодому ще житті.

Айсберг був здоровенний і зрушити його з місця, як на мене, не було можливим у принципі, але Джеббс сказав, що опір у води менший, ніж у землі, і тому все вийде. У цьому я не міг із ним не погодитися, власним носом підтвердивши цю теорію ще в дитинстві, стрибнувши повз річку в берег. Джеббсів постріл із гарпунної гармати був снайперський, хоча промазати по цій величезній крижаній гірці було важкувато, але, я думаю, що якби доручили цю справу Джиммі, то він би напевно не підкачав. Але стріляв ватажок недомкуватих орангутангів, і, як виявилось потім, краще б він поцілів собі в голову. Гарпун не підвів, і ми намертво зрослися з дрейфуючим айсбергом, який і продовжив дрейфувати у своєму напрямку, незважаючи на надсадний рев мотора шхуни і матюки гарпунера. Так... Після цієї поїздки я зрозумів зміст вислову «видима сторона айсберга» і почав краще розбиратися в напрямку гольфстрімової течії, відмінного від запланованого напрямку нашої подорожі. Човен намагався всіма своїми кінськими силами вирватися з цього капкана, щось дуже недобре скреготало, всі інші бігали по палубі та ма-

хали руками, але це якось не особливо допомагало. На щастя, тро-
су набридла ця нудьга раніше, ніж нам і мотору, і він благополучно
луснув, злегка зачепивши Джима по нозі. Після накладення двана-
дцяти швів за допомогою англійських риболовних снастей, а та-
кож внутрішньої та зовнішньої обробки найкращим шотландським
антисептиком, більшістю голосів було ухвалено рушити назад, до
берегів Старого Світу, але взяти трохи південніше, щоб удруге не
перевіряти довірливість королівських військово-морських сил і не
давати їм приводу трохи потренуватись у стрільбі.

Пропозицію Джеббса почати лов камчатських крабів було відразу
відкинуто через відсутність Камчатки, хоча його знання географії та
геометрії було достатньо для твердження, що ми перебуваємо десь
неподалік від цього дикого острова чи протоки. Я не міг вступати з
ним у науковий спір, позаяк сам на уроках географії вчив назви всіх
п'ятдесяти американських штатів, але, щоправда, на тринадцятому
штаті довелося перервати навчальний процес через обставини осо-
бистого характеру. У такі особливо сумні моменти своєї біографії я
думав, що це наш Бог Ісус Христос Суперзірка карає мене за мою кеп-
ську старанність, та й число тринадцять особливо щасливим не на-
звеш. Проте присутність пораненого і відсутність Камчатки вплинуло
на тимчасове прийняття правильного курсу в напрямку Лісабона.

Португальський берег зустрів нас пустелею і піщаною бурею, та
й самі португальці разом із лісабонцями зустріли нас мало друже-
любно: смагляві, брудні, в білих тюрбанах і на верблюдах. Після пів-
години безуспішних спроб порозумітись із португальцями всі вони
дуже різко стали марокканцями, а щаслива країна володарів шен-
генських віз виявилася десь на півночі. Джеббс тут же вирушив на
переговори про продаж човна та іншого корисного інвентарю з його
трюму, тим більше, що всі шезлонги та сомбреро залишилися цілі й
неушкоджені, чого не можна було сказати про ключки для гольфу,
остаточно зіпсовані після відчайдушної гри дводюймовими кулька-
ми з-під підшипників, а також жорсткого тренування на мечях для
участі в зйомках продовження фільму про джедаїв і кошлату мавпу.
Нам же з Джимом було люб'язно запропоновано дошкандибати до
найближчої пивнички й чекати там свого господаря. Ми вчергове
повелись, як фермери на джек-пот, і простирчали в бруднючій забі-
гайлівці до самісінького вечора. Джеббс, природно, не з'явився. Ко-

ли нас усе-таки виштовхали втришия, ми вирішили повернутися до човна, переночувати там і спокійно вже чекати Джеббса. Човна на місці звичайно ж не виявилось, як і цього негідника.

Три дні, проведені в порту напівзабутого містечка, значно збагатили наш лексикон, а також ознайомили навколишніх жителів із репертуаром народних канзаських пісень, які незмінно виручали нас при потраплянні в такі ситуації. Внески до фонду жертв церковно-парафіяльних шкіл із ухилом у хоровий спів цього разу були невеликі, але їх вистачало, щоб ми не дали дуба. Джиммі, що шкульгитав на передню лапу з роздобою на звалищі милицею, був особливо жалісливий. Кар'єру нашого дуєту, а також подальшу асиміляцію з місцевим фольклором перервав гудок «студебеккера» тисяча дев'ятсот сорок восьмого року випуску небесного кольору з відкидним верхом. Це був Джеббс. У білому костюмі, при метелику, сигарі та дівці. Я анітрохи не здивувався — цей чоловік завжди вмів про себе подбати. На моє скромне запитання про те, як просуваються переговори про продаж човна, він на секунду замислився і звів угору обидва ока. Ні, Джеббс не думав, що мені відповісти чи збрехати, для цього йому не треба було думати, він просто згадував події останніх днів і болісно намагався відшукати в них кільватерний слід від шхуни. Судячи з двох секунд розгубленості на обличчі плейбоя, я зрозумів, що подій відбулося настільки багато, що спасибі господу нашому Аллаху і про року його, що Джеббс хоча б згадав про нас і повернувся.

— Вони зайшли в глухий кут, — нарешті відповів він.

Це означало, що про човен, а також про шезлонги, і особливо про чудових тушканчиків у сомбреро, думки про яких так зігрівали нас із Джимом у ці прохолодні ночі, можна було більше не згадувати.

— Але я знайшов для вас роботу, — сказала нахабна усміхнена особа, що поперемінно слинила то сигару, то шию білогривої кобилиці, яка втупила свій погляд у двох бомжів і одну милицю. — Все, збирайтеся, наш пароплав відходить через годину! — скомандував наш адмірал.

Збиратися нам було недовго — все нажите за три дні добро можна було з легким серцем кинути просто тут і добути приблизно такий же набір на будь-якому смітнику в будь-якому містечку цієї паршивої планети. Ми кинули все, крім милиці, додолу і залізли на задне сидіння.

— Що за подруга? — крикнув я у вухо Джеббсу, коли раритетна колимага, стукаючи усіма своїми запчастинами, закуріла по дорозі.

— Це Мергі!

На кодове слово «Мергі» подруга відреагувала, як собака Павлова на дзвінок у двері, — повернулася до нас обличчям і посміхнулася передніми зубами однорічного жеребця впереміж із яснами приблизно того ж походження.

— Вона — дочка професора, в якого ми тепер працюємо, він пливе в Південну Африку — копати там щось... — Джеббс намагався перекричати ревучий мотор. — Щось шукають! А Мергі далі не пливе! (Знову зуби та ясна.) Вона проштрафилася з одним чорним матросом, і татусь сказав, що коли в Африці стане на одне негрєня більше, то тут же стане на одну блондинисту шльондру менше! — Зуби знову зареготали, а після Джеббсового лоскоту третього ребра кулаком зовсім застрибали в дисонанс машинній трясці. — Тому вона повертається додому, поки ще не зовсім пізно врятувати залишки сімейної честі, а ми пливемо далі.

Я більше не розпитував про сексуальне життя Мергі, хоча такі розмови, схоже, подобались і їй і Джеббсу. Тим більше, я не питав, що нас чекає попереду.

— А багато пливти? — прорізався трохи надсажений верхніми нотами арії молочниці голос Джиммі.

— Не-а.

«Не-а» тривало майже місяць. За цей час ми жодного разу не бачили Джеббса і я вже смів слабо сподіватися, що його підійняли на реї за спробу бунту з метою початку розкопок слонячих кісток на однойменному березі, що пропливав повз нас. Хоча це було б для нього занадто м'яке покарання за наш проїзд у залізному та злегка задушливому трюмі, в якому речі не треба було класти на стілець, вони спокійно могли висіти і в повітрі разом із сокирами. Джим пообіцяв після цієї поїздки більше ніколи не розігрівати телятину в залізних банках, тому що він тепер у курсі, як недобре там деяким частинам теляти. Я ж відчував, що це наше спокутування за заподіяні страждання неграм, яких сотні років вивозили білі колонізатори з Африки. Тепер білих ввозять таким же способом назад — за все доводиться платити. Часу розвинути цю теорію у мене вистачало, і я спробував застосувати її до Джеббса. Так, фізичні страждання я